

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-10>

MEDIATION AS AN EFFECTIVE METHOD OF DISPUTE RESOLUTION IN THE SPHERE OF INTELLECTUAL PROPERTY

МЕДІАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Mozhaikina O. S. Можайкіна О. С.

PhD in Psychology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Kononets O. M. Кононець О. М.

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Lishchuk O. V. Ліщук О. В.

Lecturer at the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Цивільним кодексом України (ст. 418) регламентовано, що право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об’єкт права інтелектуальної власності [1]. Інститут медіації загалом та у сфері інтелектуальної власності можна віднести до нових для української правозастосовної практики. В той же час звернемо увагу, що в міжнародній практиці є досвід використання медіації для вирішення спорів у даній сфері. Так, у Міжнародній організації інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization) створено Центр з арбітражу та медіації, який пропонує такі альтернативні способи вирішення спорів як: медіація, арбітраж, прискорений арбітраж та експертна оцінка.

Для вітчизняної практики спори та конфлікти у сфері інтелектуальної власності (далі – ІВ) можна віднести до складних справ за критерієм

правової складності. Так, О. Кодинець стверджує, що в Україні є низка проблем, пов'язаних із судовим захистом прав інтелектуальної власності. Автор наголошує, що до найбільш важливих слід віднести відсутність необхідного рівня підготовки суддів, що розглядають спори у сфері права на результати інтелектуальної, творчої діяльності. При цьому, якщо в межах системи господарських судів загалом уже сформувалася відповідна практика розгляду даної категорії спорів. То в системі судів загальної юрисдикції вона лише перебуває у процесі свого становлення [2, с. 10].

Аналіз наукових джерел та судової практики свідчить, що спори у сфері інтелектуальної власності мають свої неповторні труднощі для традиційної судової системи та суддів, які не завжди є обізнаними у даній сфері. Крім того, не можна оминати той факт, що багато таких спорів виникають між сторонами, які є представниками різних держав та заявляють про порушення своїх інтересів у спільній інтелектуальній власності. В певній мірі зазначене є результатом самої природи інтелектуальної власності.

Відтак, можна констатувати, що спори у сфері ІВ призводять до тривалих судових розглядів. Крім того, остаточне судове рішення не завжди є таким, на яке розраховує та чи інша сторона. Зазначене, у свою чергу, спонукає сторін спору шукати шляхи його вирішення, які б могли задовольнити їх власні інтереси, а також суттєво заощадити фінансові ресурси та зберегти час.

Допомогти учасникам спорів у сфері ІВ може медіація як один з ефективних позасудових способів.

Під медіацією О. С. Можайкіна розуміє структуровану добровільну та конфіденційну процедуру позасудового врегулювання спору (конфлікту), в якій медіатор (посередник) допомагає сторонам у розумінні їхніх інтересів та пошуку ефективних шляхів досягнення взаємоприйняттого рішення [3, с. 101].

Досліджуючи міжнародний та національний досвід медіації Н. Мінченко та Н. Самоловова розуміють під медіацією у сфері ІВ один із різновидів альтернативного врегулювання спорів за участю третьої нейтральної, не зацікавленої у конфлікті сторони – медіатора, який допомагає сторонам досягнути певної домовленості за спором [4, с. 79]. В той же час авторки наголошують, що медіатор повинен мати максимум знань і велике бажання примирити сторони [4, с. 79]. Не можемо погодитися з останньою тезою, оскільки медіатор не може і не повинен бути обізнаним у тій сфері, в якій виник спір (конфлікт) між сторонами. Крім того, вважаємо, що знання медіатора у сфері ІВ можуть гальмувати процес медіації, тому що такі знання спонукатимуть медіатора до надання порад щодо вирішення спору (конфлікту). А це є неприпустимим для медіаційної процедури. Також не можемо

погодитися з думкою Н. Мінченко та Н. Самойлової, що медіатор повинен мати велике бажання примирити сторони. Одним з основних завдань медіації є пошук взаєморозуміння між сторонами. В той же час «велике бажання примирити» з боку медіатора може негативно вплинути на процес та його результат: медіатор схилитиме сторони до прийняття рішень, які, можливо, не в повній мірі будуть відповідати їхнім істинним інтересам та потребам.

Не можна оминати той факт, що 16.11.2021 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про медіацію», який суттєво вплинув на ситуацію щодо активного її впровадження в правозастосовну діяльність. В зазначеному Законі регламентовано, що його дія поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) [5]. Тобто, спори, які виникають у сфері ІВ також можна врегулювати за допомогою медіації. При цьому варто зважати, що законодавець надав можливість сторонам правовідносин укласти медіаційну угоду або зробити медіаційне застереження ще під час виникнення самих правовідносин, тобто до виникнення правового спору.

Більш того, Л. І. Галупова наголошує, що звернення сторін конфлікту до медіації з метою його вирішення у сфері права інтелектуальної власності має сприяти: швидкому врегулюванню конфлікту; припиненню порушення прав та інтересів; збереженню добрих ділових відносин чи налагодженню нового ділового партнерства; збереженню ділової репутації; створенню нових об'єктів інтелектуальної власності та способів їх використання [6, с. 10].

Окреслене спонукає визначити основні принципи медіації, які стосуються також й спорів у сфері інтелектуальної власності, та дотримання яких робить зазначену процедуру значно ефективнішою у порівнянні із судовим процесом: принцип власної відповідальності, добровільності, конфіденційності, нейтральності (безпристрасності), незалежності, відкритості результату, поінформованості, структурованості та гнучкості [7, с. 56].

Варто зауважити, що на даний час медіація ще не отримала належного розповсюдження у сфері ІВ. Покращити таку ситуацію може створення на базі державних та недержавних інституцій відділів (управлінь), які б надавали послуги медіації.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2233>.
2. Кодинець А. Захист прав інтелектуальної власності в умовах впровадження судової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 9–13.
3. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.]; за ред. Н.Крестовської, Л.Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
4. Мінченко Н., Самолова Н. Медіація: міжнародний та національний досвід. *Право та інновації*. 2019. № 5. С. 78–84.
5. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.
6. Галупова Л.І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд.. юрид.наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 23 с.
7. Можайкіна О.С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 5. С. 55–58.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-11>

LEGAL REGULATION OF CREATIVE INDUSTRIES IN UKRAINE

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ В УКРАЇНІ

Fedorova N. V.

*PhD in Law, Researcher of the Copyright
and Related Rights Management Sector of
the Copyright and Related Rights
Department
Research Institute of Intellectual Property of
National Academy of Legal Science of
Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Федорова Н. В.

*кандидат юридичних наук, науковий
співробітник сектору розпорядження
авторськими та суміжними правами
відділу авторського права і суміжних прав
Науково-дослідний інститут
інтелектуальної власності
Національної академії правових наук
України
м. Київ, Україна*

Креативні індустрії в Україні та світі мають велике значення та є рушійною силою розвитку культури, індустрії розваг та бізнесу. Саме поняття креативні індустрії є міжгалузевим та знаходиться на перетині